

УБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: ЗМІСТ, СКЛАДОВІ ТА ПРИНЦИПИ

ЛУТЮК Василь Іванович

здобувач PhD

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0009-0007-4008-9942>

e-mail: vasillutyuk@yahoo.com

ГАВЛОВСЬКА Наталія Іванівна

доктор економічних наук, професор,

професор кафедри менеджменту та адміністрування,

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0003-1084-2853>

e-mail: nataliagavlovska@gmail.com

У статті показано необхідність більш широкого погляду на забезпечення економічної безпеки підприємства, для чого уведено поняття «убезпечення діяльності підприємства», в якому забезпечення економічної безпеки підприємства становиться метою забезпечення як складного комплексного процесу. Останнім часом саме забезпечення діяльності становиться все більш актуальним для вітчизняних підприємств, що зумовлено суттєвим негативним впливом низки чинників. Зміст поняття «убезпечення діяльності підприємства» розкрито з використанням об'єктно-суб'єктного підходу, який створює когнітивне підґрунтя для забезпечення діяльності підприємства завдяки яскраво вираженому прагматичному аспекту. Об'єктивізовано імперативні поняття об'єктно-суб'єктного підходу «об'єкт безпеки», «суб'єкт захисту» та «способи захисту» стосовно забезпечення діяльності підприємства. Надано пояснення щодо ситуації колізійності в процесі спільної діяльності працівників, що виконують безпекозабезпечувальні заходи. Надано складові забезпечення діяльності підприємства як комплексного процесу, перебіг якого охоплює усі функціональні види діяльності підприємства та діяльність усіх його структурних підрозділів. За основними векторами забезпечення діяльності підприємства представлено перелік основних груп безпекозабезпечувальних заходів. Встановлено принципи, за якими має здійснюватися забезпечення діяльності підприємства, які відображають базові орієнтири та вимоги, за виконання яких цей процес може бути результативним.

Ключові слова: підприємство, діяльність, забезпечення, об'єкт безпеки, суб'єкт захисту, принципи, ситуація колізійності.

ENTERPRISE ACTIVITY SECURITY: CONTENTS, COMPONENTS AND PRINCIPLES

LUTYUK Vasyi, HAVLOVSKA Nataliia

Khmelnitskyi National University

The article highlights the need for a broader perspective on ensuring the economic security of an enterprise, introducing the concept of "enterprise activity security," in which ensuring the economic security of the enterprise becomes the goal of securing as a complex process. Recently, ensuring activity security has become increasingly relevant for domestic enterprises, driven by the significant negative impact of a number of factors.

For a long time in the field of economic security at the micro level, the prevailing view was that the economic security of an enterprise is mainly ensured by economic-legal and organizational measures. Attention was not paid to security measures of a different nature in ensuring economic security of the enterprise. However, the economic security of an enterprise depends on a series of events, cases, and situations that at first glance are not related to it.

Ensuring the activities of the enterprise are considered from the perspective of a protective and object-subjective approach. The concept of "enterprise activity security" is disclosed using an object-subjective approach, which creates a cognitive basis for securing enterprise activities through a strongly pronounced pragmatic aspect. The imperative concepts of the object-subjective approach are "security object," "protection subject," and "protection methods," which are objectified with respect to ensuring the activities of the enterprise. Within the protective approach, it is shown that the purpose of ensuring the activities of the enterprise is to identify potential threats, prevent the realization or development of real security objects of the enterprise, and mitigate the consequences of threat realization.

Explanation has been provided on the collision situation in the process of joint activities of employees performing safety and security measures. Components of enterprise activity security have been provided as a complex process, the course of which encompasses all functional types of enterprise activity and the activities of all its structural units. A list of main groups of security measures is presented based on the main vectors of enterprise activity security. Principles have been established for ensuring enterprise activity, reflecting basic guidelines and requirements, compliance with which can make this process effective.

Key words: enterprise, activity, security, security object, protection subject, principles, conflict situation.

ЛУТЮК, В., & ГАВЛОВСЬКА, Н. (2024).
УБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА:
ЗМІСТ, СКЛАДОВІ ТА ПРИНЦИПИ. *Development
Service Industry Management*, (1), 66–73.
[https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5\(9\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5(9))

LUTYUK, V., & HAVLOVSKA, N. (2024).
ENTERPRISE ACTIVITY SECURITY: CONTENTS,
COMPONENTS AND PRINCIPLES. *Development
Service Industry Management*, (1), 66–73.
[https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5\(9\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5(9))

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Тривалий час в економічній безпекології мікрорівня домінувала думка, що економічну безпеку підприємства забезпечують переважною мірою економіко-правові та організаційні заходи, а тому значну увагу приділялося посиленню стабільності фінансової діяльності, конкурентоспроможності підприємства та

його ресурсам. Технічні, охоронні заходи (матеріальних та нематеріальних ресурсів) вважалися вторинними (або допоміжними) і у забезпеченні економічної безпеки не розглядалися, іноді згадувалися в оглядовій формі.

Проте з часом у зазначеному погляді на забезпечення економічної безпеки виявилися обмеження: з'ясувалося, що на економічну безпеку підприємства спроможні вплинути (й іноді суттєво) раптові, неочікувані, події в діяльності підприємства, на першій погляд, не пов'язані або слабо пов'язані із економічною безпекою підприємства. Їхні наслідки мають вартісну форму, а тому значною мірою сприяють послабленню економічної безпеки підприємства, псуванню його іміджу та зменшенню інвестиційної привабливості.

Звідси випливає висновок про необхідність більш широкого погляду на забезпечення економічної безпеки підприємства за рахунок додавання до комплексу традиційних заходів економіко-правового і організаційного характеру страхових, охоронних, режимних, пожежних та ін. видів захисних заходів, які спрямовані на виявлення та попередження змін в діяльності підприємства, що спроможні негативно вплинути на його стан та результати діяльності, викликати непродуктивні витрати та навіть шкоду, тобто послабити економічну безпеку підприємства. Тобто йдеться не просто про забезпечення економічної безпеки, а про убезпечення діяльності підприємства, яке забезпечує більш широкий погляд на економічну безпеку підприємства, перш за все, тому, що має комплексний характер.

Останнім часом убезпечення діяльності становиться все більш актуальним для вітчизняних підприємств, що, у першу чергу, зумовлено воєнними діями, що ведуть ЗСУ проти нападу росії, наслідками цих дій для країни та впливом на діяльність вітчизняних підприємств. Це узагальнений вид діяльності для переважної більшості вітчизняних підприємств, його актуалізація зумовлена також сталими змінами в діяльності підприємства, які виникли, сформувалися та укріпилися під впливом несприятливих процесів та явищ, що відбувалися у бізнес-середовищі вітчизняних підприємств ще у передвоєнні роки:

у зовнішньому середовищі - зростання конкуренції (далеко не завжди добросовісної) на національному та зарубіжних ринках, періодичне виникнення дефіциту певних видів ресурсів, зміна уподобань клієнтів та споживачів, зміни у способах та формах державного регулювання економіки, негативні явища у суспільстві на кшталт економічної корупції, рейдерства тощо;

у внутрішньому середовищі – нестача працівників низки професій та спеціальностей необхідної кваліфікації, яка загострилася через воєнні дії в країні, зміни в організаційній поведінці працівників та їхній мотивації до праці.

Отже, убезпечення діяльності підприємства як комплексний процес, що охоплює всі функції підприємства (виробництво, обслуговування виробництва, управління та загальні умови відтворення) та функціональні види діяльності підприємства потребує дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Проблематиці забезпечення економічної безпеки підприємства у сучасних публікаціях з економічної безпекології мікрорівня приділено за увесь час становлення цієї наукової системи значну увагу.

Словосполучення «забезпечення економічної безпеки підприємства» зустрічається як самостійний вираз (наприклад, [1-7]), так і у комбінаціях з іншими дефініціями (за П.А. Фісуненком, «механізм забезпечення економічної безпеки підприємства», «система забезпечення економічної безпеки підприємства», «організація системи забезпечення економічної безпеки підприємства», «комплексне забезпечення економічної безпеки підприємства» [8]).

Майже всі дослідники виходять із загального змісту поняття «забезпечення», що охоплює весь спектр заходів (організаційних, контрольних, охоронних, захисних тощо), що вживаються для досягнення цілей діяльності підприємства (загальних, за функціональними видами діяльності або структурних підрозділів).

Забезпечення економічної безпеки підприємства в узагальненому вигляді розглядається як процес, який «передбачає сукупність послідовних та обґрунтованих дій», «створення сприятливих умов», «метою якого є досягнення стану підприємства, що характеризується як економічно безпечний» [8], у вигляді заходів з протидії реалізації загроз діяльності підприємства для забезпечення її стійкості в умовах нестабільності внутрішнього та зовнішнього середовища.

У зазначеному розумінні забезпечення економічної безпеки підприємства йдеться, по суті, про попередження або ліквідацію наслідків реалізації загроз діяльності підприємства, що достатньо складно здійснити без виявлення та конкретизації їхнього джерела, тобто за невизначеності об'єкта, у стані або функціонуванні якого відбулися (або можуть відбутися) зміни негативного характеру через реалізацію загроз.

Щодо виявлення та конкретизації джерела загроз у забезпеченні економічної безпеки підприємства наукові розвідки поки ще не мають суттєвих результатів, що можна пояснити тим, що для кожного окремого підприємства джерела загроз «спрацьовують» по-різному. Проте пошуки виявлення та конкретизації джерела загроз у забезпеченні економічної безпеки підприємства з метою формування деякого узагальненого погляду мають продовжуватися. Одним з напрямів такого пошуку є дослідження комплексного процесу убезпечення діяльності підприємства.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття

Убезпечення діяльності підприємства є підстави визначити як один з видів звичайної діяльності підприємства, до якої за НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» належить будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, що її забезпечують або виникають внаслідок її проведення [9]. Тобто звичайна діяльність підприємства – це повсякденні операції та процеси, які підприємство виконує для забезпечення свого функціонування і виробництва продукції, виконання робіт або надання послуг (виробництво продукції, надання послуг, управління фінансами та персоналом, маркетинг, логістика та інші аспекти бізнесу).

Убезпечення діяльності підприємства як його звичайна діяльність потребує розкриття її змісту, визначення принципів здійснення та вивчення особливостей.

Формулювання цілей статті

Метою статті є розкриття змісту забезпечення діяльності підприємства як його звичайної діяльності, встановленні її особливостей, визначення основних складових та принципових засад.

Виклад основного матеріалу

Для розкриття змісту поняття «убезпечення діяльності підприємства» використано об'єктно-суб'єктний підхід, запропонований О.В. Ілляшенко і використаний нею при конкретизації структурної тріади «об'єкти - суб'єкти – способи» [10, с. 106-107].

Об'єктно-суб'єктний підхід, пропонується О.В. Ілляшенко, створює когнітивне підґрунтя для забезпечення діяльності підприємства завдяки яскраво вираженому прагматичному аспекту.

Імперативними поняттями об'єктно-суб'єктного підходу є поняття «об'єкт безпеки», «суб'єкт захисту» та «способи захисту». Виявлення потенційних або реальних загроз стану або функціонуванню конкретних виділених об'єктів безпеки конкретизує заходи із запобігання (недопущення) шкоди діяльності підприємства у різноманітних формах.

З позицій об'єктно-суб'єктного підходу забезпечення діяльності підприємства – це сукупність взаємопов'язаних та взаємозумовлених у просторі та часі ресурсно забезпечених безпекозабезпечувальних дій суб'єктів захисту, результатом яких є безпечний стан об'єктів безпеки підприємства, між якими існують цільні зв'язки, відносини та взаємовплив. Безпечний стан об'єктів захисту підприємства, що у сукупності закладає підґрунтя для його безпечного стану, що описується з використанням оцінних показників економічної безпеки підприємства, є умовою і сталою діяльності, і розвитку підприємства.

Щодо наданого визначення змісту поняття «убезпечення діяльності підприємства» слід зазначити таке:

- у визначенні змісту поняття відображено організаційні відносини суб'єктів захисту, які, за [10, с. 118] складаються у ході дотримання сукупності правил, стандартів, процедур, алгоритмів та норм, що об'єктивізують комплексний підхід до забезпечення діяльності підприємства;

- надане визначення базується на принципах процесного підходу, що надає змогу управляти численними зв'язками суб'єктів захисту і взаємодіючими процесами у захисті об'єктів безпеки підприємства. Тоді забезпечення діяльності підприємства необхідно розглядати як систему взаємозв'язаних процесів, кожен з яких має свого власника, свої цілі, ресурси та результати;

- за наданого визначення виникає необхідність раціонального сполучення функціонального та процесного підходів до забезпечення діяльності підприємства, адже незважаючи на обґрунтовані переваги процесного підходу в управлінні переважною більшістю українських підприємств дотепер міцно зберігається функціональний підхід, що сконцентрований на виконанні функцій підприємства та функцій управління ним і передбачає незмінну виробничу структуру підприємства та жорстку вертикальну структуру організації управління ним.

Саме за останнім зауваженням в забезпеченні діяльності підприємства виникає специфічна ситуацій – ситуація колізійності в процесі спільної діяльності працівників, що виконують безпекозабезпечувальні заходи:

- за функціональним підходом суб'єкти захисту діють у межах їхньої компетенції (як правило, компетенції структурного підрозділу), тобто у межах правил та норм, які впливають з неї, а тому по-своєму інтерпретують свою участь у процесах забезпечення діяльності підприємства, що призводить до виникнення протиріч і навіть проблемних ситуацій;

- за процесним підходом суб'єкти захисту є учасниками процесів з забезпечення діяльності підприємства.

Можлива ситуація колізійності в забезпеченні діяльності підприємства потребує:

- встановлення співвідношення участі суб'єктів захисту, узгодженого вибору способів захисту з урахуванням їхніх особливостей, ступеня розвитку загроз об'єктам безпеки та його впливу на інші об'єкти безпеки;

- постійного корегування взаємодії суб'єктів захисту у часі та просторі;

– доповнення функціонального підходу до управління підприємством елементами процесного підходу, завдяки чому в забезпеченні діяльності підприємства виникає ситуація подвійного підпорядкування суб'єктів захисту: за основним їхнім призначенням – відповідно до організаційної структури підприємства, за виконанням безпекозабезпечувальних дій – власнику відповідного процесу (якщо процес передбачає участь кількох суб'єктів захисту).

Об'єкти захисту в забезпеченні діяльності підприємства можна виділити з використанням кількох підходів:

– за постулатами процесного підходу об'єктами захисту є технологічний процес, процеси матеріально-технічного постачання, процеси розрахунків з кредиторами та дебіторами тощо;

– за постулатами результативно-діяльнісного підходу об'єктами захисту є результати попередньої діяльності підприємства (ринкова позиція, ділова репутація, конкурентні переваги, кваліфікація працівників за окремими групами тощо);

– за постулатами системного підходу об'єктами захисту є елементи системи «підприємства», яку побудовано за технологічними, функціональними та організаційними критеріями.

З використанням зазначених підходів в забезпеченні діяльності підприємства можна виділити різну кількість об'єктів захисту, наприклад:

– продукція підприємства, персонал, комерційні таємниці та внутрішня інформація, інтелектуальна власність, фінансові ресурси, основні оборотні та виробничі фонди, нематеріальні активи, репутація підприємства [11];

– інтереси організації, відображені у місії, стратегії та цілях, які виявляються у відносинах з державними органами, партнерами, посередниками, громадськістю і засобами масової інформації [12, с. 123-124];

– інформаційні ресурси з обмеженим доступом, засоби та системи комп'ютеризації діяльності підприємства [13];

– технічні засоби та системи охорони й захисту матеріальних та інформаційних ресурсів [13].

Об'єктів захисту не має бути забагато або дуже мало. Надмірна або недостатня кількість об'єктів захисту спроможна суттєво вплинути і на перебіг забезпечення діяльності підприємства, і на його якість та результативність.

Об'єктно-суб'єктний підхід до забезпечення діяльності підприємства надає можливість віднести виділені об'єкти захисту до зони відповідальності певного суб'єкта захисту. Такими суб'єктами захисту можуть виступити структурні підрозділи підприємства, до компетенції керівників яких має увійти (або вже входить) безпечне функціонування (або безпечний стан) об'єктів захисту. Тобто забезпечення діяльності підприємства зумовлює необхідність не лише виконання функцій того чи іншого структурного підрозділу, а саме безпечне виконання його функцій, щоб помилки або прорахунки в діяльності структурного підрозділу не вплинули негативно на безпеку діяльності підприємства та зрештою його економічну безпеку.

Отже, обґрунтування виділення об'єктів захисту підприємства є важливим завданням в забезпеченні діяльності підприємства, від результатів вирішення якого залежить результативність забезпечення загалом.

Забезпеченню діяльності підприємства як процесу, перебіг якого охоплює усі функціональні види діяльності підприємства та діяльність усіх його структурних підрозділів, притаманна комплексність. Складові забезпечення діяльності підприємства як комплексного процесу надано на рис. 1.

Рис. 1. Складові забезпечення діяльності підприємства

Складено автором

Убезпечення діяльності підприємства охоплює весь спектр безпекозабезпечувальних заходів, у тому числі і превентивних. Перелік основних груп безпекозабезпечувальних заходів надано на рис. 2.

Таким чином, поняття «убезпечення діяльності підприємства» за обсягом є ширшим, ніж поняття «забезпечення економічної безпеки підприємства»:

- забезпечення діяльності підприємства – це комплекс процесів, результатом збалансованого перебігу яких є певний рівень економічної безпеки підприємства;

- результат забезпечення діяльності підприємства закладається різноманітними підпроцесами, які у сукупності становлять діяльність підприємства

- забезпечення діяльності підприємства – це процес, у підпроцесах якого беруть участь (або вимушені брати участь) всі працівники підприємства, тому що дії з забезпечення виконуються паралельно з діями, які складають функціонали працівників.

Убезпечення діяльності підприємства як процес має перебігати відповідно до встановлених принципів, які відображають базові орієнтири та вимоги, за виконання яких цей процес може бути результативним. Принципи забезпечення діяльності підприємства зумовлюють формування його інструментальної бази (методи та методики як результат їхньої операціоналізації, моделі, алгоритми тощо). Принципи й методи забезпечення діяльності підприємства, за [8], відіграють евристичну та методологічну роль, що дозволяє отримати цілісне уявлення про зв'язки безпекозабезпечувальних заходів за напрямками забезпечення. Порушення принципів забезпечення діяльності підприємства призводить, перш за все, до додаткових втрат ресурсів, обсяг яких загалом у наш час у сучасних підприємств обмежений.

Склад принципів забезпечення діяльності підприємства сформовано за результатами узагальнення сучасних поглядів щодо принципових основ економічної безпекології мікрорівня, аналіз яких надано в [8,14,15]. Принципи забезпечення діяльності підприємства нечисленні, що надає змогу контролювати їхнє дотримання (табл. 1).

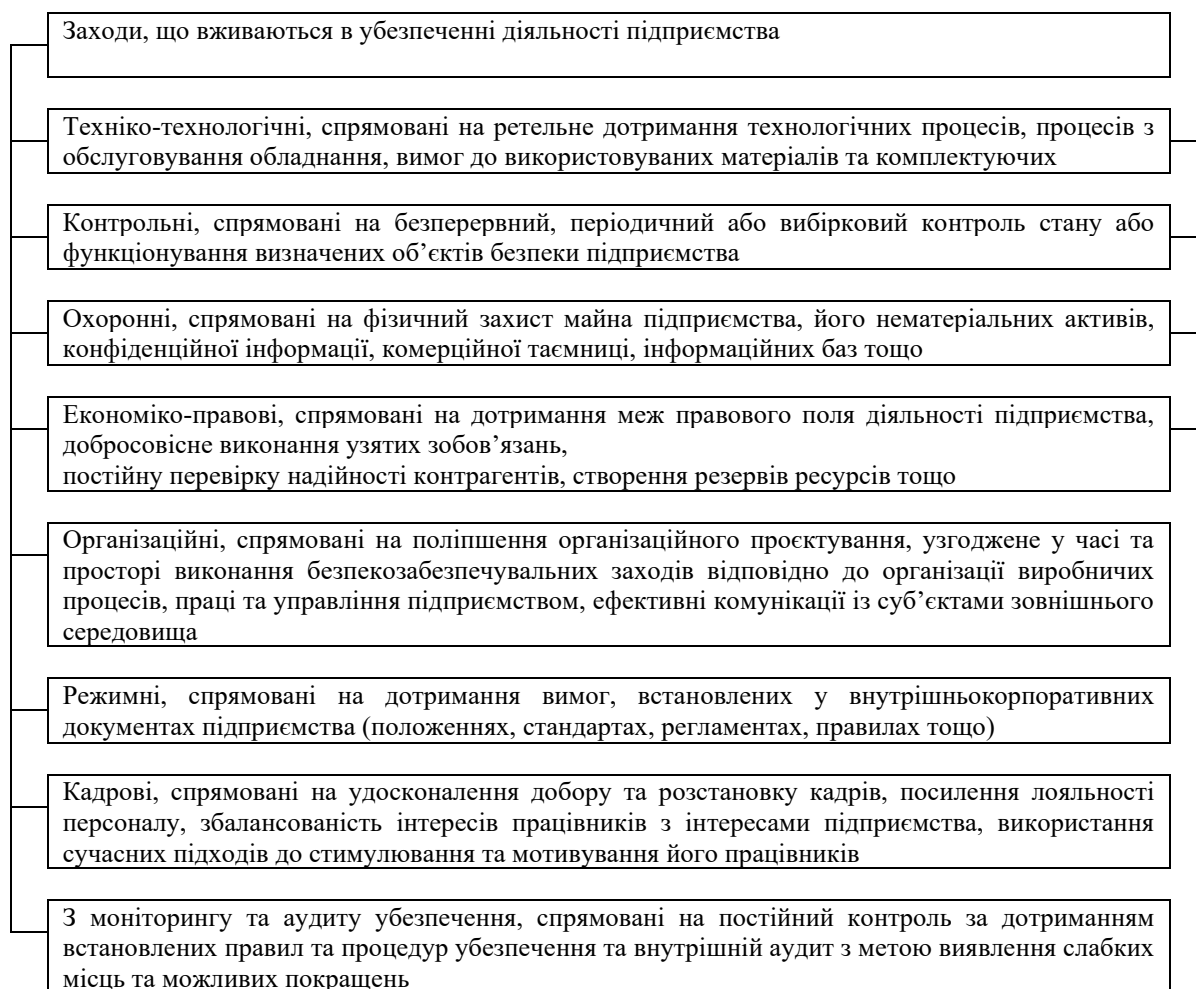

Рис. 2. Заходи, що вживаються в забезпеченні діяльності підприємства

Складено автором

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Поняття «безпека діяльності підприємства», зміст якого розкрито з використанням імперативних понять захисного підходу, є багатобічним та комплексним і складається з кількох видів безпеки, які кожне підприємство має намагатися забезпечити у всіх функціональних видах діяльності та процесах, що у сукупності та взаємопов'язаності складають його діяльність. Всі зміни негативного характеру, що є наслідком реалізації загроз об'єктам безпеки підприємства, безпосередньо або опосередковано, одразу або з плином часу, значною або незначною мірою позначаються на його економічній безпеці – послаблюють її і знижують її рівень.

Убезпечення діяльності підприємства становить собою таку організацію його діяльності, в якій щодо функціонування конкретних виділених об'єктів безпеки за призначенням обов'язково додаються елементи безпекозабезпечувальної діяльності. Тобто в забезпеченні діяльності підприємства забезпечення економічної безпеки становиться не просто окремих завданням його діяльності, а перетворюється на її органічну складову. Виявлення потенційних або реальних загроз стану або функціонуванню конкретних виділених об'єктів безпеки конкретизує заходи із запобігання (недопущення) шкоди діяльності підприємства у різноманітних формах.

Таблиця 1

Принципи забезпечення діяльності підприємства

Принципи	Зміст принципу
законності	Заходи з забезпечення діяльності підприємства не мають суперечити нормам чинного законодавства, корпоративного устрою та нормам соціальної відповідальності
пріоритетності	Критерії забезпечення є домінуючими при ухваленні рішень різноманітного характеру в діяльності підприємства
комплексності	Заходи з забезпечення діяльності підприємства мають охоплювати всі функціональні види діяльності, всі рівні організаційної та виробничої структури підприємства, системні та інфраструктурні процеси
узгодженості	Заходи з забезпечення діяльності підприємства мають бути узгоджені за часом, локалізацією, послідовністю виконання, можливим спільним виконанням та використовуваними ресурсами
безперервності	Забезпечення діяльності підприємства має здійснюватися безперервно, стільки, скільки здійснюється управління підприємством
економності	Витрати на заходи з забезпечення діяльності підприємства мають бути зів'язаними з розміром шкоди та втрат від реалізації загроз
подвійної природи об'єкта захисту	Будь-який об'єкт захисту підприємства може одночасно виступати, власне, як об'єкт захисту та як джерело загроз іншим об'єктам захисту

Складено за результатами узагальнення [8,16-22].

З розглянутих позицій забезпечення діяльності за своїм значенням становиться невід'ємною складовою управління підприємством, в якому всі рішення щодо його діяльності мають ухвалюватися з урахуванням їхнього впливу на безпеку об'єктів захисту. Причому, відсутність загрози об'єктам безпеки має стати одним з критеріїв поруч з такими як ефективність та економічність ухвалення та реалізації управлінських рішень стосовно всіх аспектів діяльності підприємства.

Література

1. Грибінченко О. М., Шагоян С. М. Сутність та шляхи забезпечення економічної безпеки підприємства. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. 2017. Вип. 22. Ч. 1. С. 98–100. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_22/1/25.pdf
2. Тульчинська С. О., Солосіч О. С. Концептуальні засади забезпечення економічної безпеки підприємництва в умовах воєнного стану. Науковий погляд: економіка та управління, 2022. № 3 (79). С. 97–102.
3. Рибальченко Л. В., Косиченко О. О. Основи забезпечення економічної безпеки підприємництва: навч. посіб. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 120 с.
4. Ареф'єва О. В., Ковальчук А. М. Забезпечення економічної безпеки підприємства через мотивацію персоналу до стратегічних змін. Проблеми економіки. 2020. №4. С. 126–133. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2020-4_0-pages-126_133.pdf
5. Ставицький О. В., Ткаченко А. А. Забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах глобалізації. Інфраструктура ринку. 2018. Вип. 19. С. 363–366. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/19_2018_ukr/62.pdf
6. Коптева Г. М. Організаційне забезпечення економічної безпеки бізнес-процесів підприємства торгівлі. Економічний простір. 2020. №157. С. 48–54. URL: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/576/562>
7. Воронкова Т. Є., Мельник Д. М. Проблема забезпечення економічної безпеки підприємства. Науково-технічна інформація. 2015. № 2. С. 19–25. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/3921/1/20170112_Voronkova_19-25.pdf

8. Фісуненко П. А. Забезпечення економічної безпеки підприємства: сутність, принципи, функції, методи, засоби. Економічний простір. 2019. № 152. С. 176–203. URL: <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/5542/Fisunenکو.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
9. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства від 07.02.2013 № 73. URL: <https://document.vobu.ua/doc/3404>
10. Ілляшенко О. В. Механізми системи економічної безпеки підприємства : монографія. Лисичанськ : «КИТ-Л», 2015. 362 с.
11. Васильєв О. В., Мейта В. І. Формування системи управління економічною безпекою промислових підприємств. Економічний аналіз. 2013. Том 14. № 2. С. 138–145.
12. Економічна та майнова безпека підприємства і підприємництва. Антирейдерство : монографія / Н.Б. Кирич, Б.М. Андрушків, Ю.Я. Вовк, П.Д. Дудкін та ін. Тернопіль : Терно-граф, 2008. 424 с.
13. Основні об'єкти, що підлягають захисту від потенційних загроз на підприємстві. URL: https://pidru4niki.com/82122/ekonomika/osnovni_obyekti_pidlyagayut_zahistu_potentsiynih_zagroz_pidpriyemstvi
14. Більботенко І. В. Принципи організації системи економічної безпеки суб'єктів аудиторської діяльності. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. Вип. 5. Ч. 2. С. 36–40. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_05/82.pdf
15. Роженько О. В., Фролова Л. В. Концептуальні положення забезпечення економічної безпеки підприємства. Культура народів Причорномор'я. 2013. № 257. С. 201–204. URL: http://elibrary.donnunet.edu.ua/153/1/Rozhenko_article_19_07_2013.pdf
16. Ібрагімов Е. Е. Принципи побудови системи економічної безпеки підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. Вип. 6. С. 330–333.
17. Корчевська Л. О. Система принципів забезпечення економічної безпеки підприємства. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2012. № 38. С. 44–49.
18. Редька О. З., Башинська М. І. Основні форми і методи забезпечення економічної безпеки машинобудівного комплексу. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Вип. 13. С. 184–188.
19. Зось-Кіор М. В., Дячков Д. В., Павлик Р. В. Система економічної безпеки підприємства: поняття, принципи, сутність. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2019. № 5 (110). С. 103–109. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2019/5_2019/21.pdf
20. Іванова Н. С. Сучасні принципи забезпечення ефективної системи економічної безпеки підприємства. URL : <http://www.pu.if.ua/depart/Finances/resource/file/>
21. Сосновська О. О., Житар М. О. Економічна безпека підприємства: сутність та ознаки забезпечення. *Облік і фінанси*. 2018. № 3. С. 124–132. URL : <https://core.ac.uk/download/pdf/185262433.pdf>
22. Меліхова Т. О. Вдосконалення функцій та завдань забезпечення економічної безпеки підприємств. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 3. С. 70–73. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/3_2018/16.pdf

References

1. Hrybinenko O. M., Shahoian S. M. Sutnist ta shliakhy zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriyemstva. Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky. 2017. Vyp. 22. Ch. 1. S. 98–100. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_22/1/25.pdf
2. Tulchynska S. O., Solosich O. S. Kontseptualni zasady zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriyemnytstva v umovakh voiennoho stanu. Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia, 2022. № 3 (79). S. 97–102.
3. Rybalchenko L. V., Kosychenko O. O. Osnovy zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriyemnytstva: navch. posib. Dnipro : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav, 2022. 120 s.
4. Arefieva O. V., Kovalchuk A. M. Zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriyemstva cherez motyvatsiiu personalu do stratehichnykh zmin. Problemy ekonomiky. 2020. №4. С. 126–133. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2020-4_0-pages-126_133.pdf
5. Stavytskyi O. V., Tkachenko A. A. Zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriyemstva v umovakh hlobalizatsii. Infrastruktura rynku. 2018. Vyp. 19. S. 363–366. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/19_2018_ukr/62.pdf
6. Koptieva H. M. Orhanizatsiine zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky biznes-protsesiv pidpriyemstva torhivli. Ekonomichniy prostir. 2020. №157. S. 48–54. URL: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/576/562>
7. Voronkova T. Ye., Melnyk D. M. Problema zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriyemstva. Naukovo-tekhnichna informatsiia. 2015. № 2. S. 19–25. URL: https://er.knuds.edu.ua/bitstream/123456789/3921/1/20170112_Voronkova_19-25.pdf
8. Fisunenکو P. A. Zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriyemstva: sutnist, pryntsyipy, funktsii, metody, zasoby. Ekonomichniy prostir. 2019. № 152. S. 176–203. URL: <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/5542/Fisunenکو.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
9. Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 1 «Zahalni vymohy do finansovoi zvitnosti», zatverdzhene nakazom Minfinu vid 07.02.2013 № 73. URL: <https://document.vobu.ua/doc/3404>
10. Illiashenko O. V. Mekhanizmy systemy ekonomichnoi bezpeky pidpriyemstva : monohrafiia. Lysychansk : «KYT-L», 2015. 362 s.
11. Vasylyev O. V., Meita V. I. Formuvannia systemy upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu promyslovykh pidpriyemstv. Ekonomichniy analiz. 2013. Tom 14. № 2. S. 138 145.
12. Ekonomichna ta mainova bezpeka pidpriyemstva i pidpriyemnytstva. Antyreiderstvo : monohrafiia / N.B. Kyrych, B.M. Andrushkiv, Yu.Ia. Vovk, P.D. Dudkin ta in. Ternopil : Terno-hraf, 2008. 424 s.
13. Osnovni obiekty, shcho pidliahaiut zakhystu vid potentsiinykh zahroz na pidpriyemstvi. URL: https://pidru4niki.com/82122/ekonomika/osnovni_obyekti_pidlyagayut_zahistu_potentsiynih_zagroz_pidpriyemstvi

-
14. Bolbotenko I. V. Pryntsypy orhanizatsii systemy ekonomichnoi bezpeky subiektiv audytorskoï diialnosti. Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. 2014. Vyp. 5. Ch. 2. S. 36–40. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_05/82.pdf
 15. Rozhenko O. V., Frolova L. V. Kontseptualni polozhennia zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva. Kultura narodov Prychernomoria. 2013. № 257. S. 201–204. URL: http://elibrary.donnuet.edu.ua/153/1/Rozhenko_article_19_07_2013.pdf
 16. Ibrahimov E. E. Pryntsypy pobudovy systemy ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva. Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky. 2015. Vyp. 6. S. 330–333.
 17. Korchevska L. O. Systema pryntsyviv zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva. Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti. 2012. № 38. S. 44–49.
 18. Redkva O. Z., Bashynska M. I. Osnovni formy i metody zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky mashynobudivnoho kompleksu. Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky. 2016. Vyp. 13. S. 184–188.
 19. Zos-Kior M. V., Diachkov D. V., Pavlyk R. V. Systema ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva: poniattia, pryntsypy, sutnist. Derzhava ta rehiony. Seriia: Ekonomika ta pidpriemnytstvo. 2019. № 5 (110). S. 103–109. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2019/5_2019/21.pdf
 20. Ivanova N. S. Suchasni pryntsypy zabezpechennia efektyvnoi systemy ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva. ULR : <http://www.pu.if.ua/depart/Finances/resource/file/>
 21. Sosnovska O. O., Zhytar M. O. Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: sutnist ta oznaky zabezpechennia. Oblik i finansy. 2018. № 3. S. 124–132. ULR : <https://core.ac.uk/download/pdf/185262433.pdf>
 22. Melikhova T. O. Vdoskonalennia funkt sii ta zavdan zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv. Investytsii: praktyka ta dosvid. 2018. № 3. S. 70–73. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/3_2018/16.pdf